

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28.04.1962, sp. zn. 4 Cz 86/61, ECLI:CZ:NS:1962:4.CZ.86.1961.1

Číslo: 1/1963

Právní věta: K pojmu pracovního úrazu. Příčinná souvislost poškození zdraví výhřezem meziobratlové ploténky s úrazovým dějem (vzhledem k existenci dříve vzniklého chorobného stavu).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 28.04.1962

Spisová značka: 4 Cz 86/61

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody v pracovním právu, Pracovní úraz

Předpisy: 58/1956 Sb. § 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce pracoval v žalovaném národním podniku jako člen závodní stráže u závory při vjezdu do závodu. Dne 15. 8. 1958 přišel na žalobcovo pracoviště zámečnický žalovaného podniku, aby opravil závady na závoře, která byla krátce předtím poškozena. Zámečnický požádal žalobce, aby mu při opravě pomohl tím, že zvedne závoru na konci opatřeném závažím a podrží ji. Žalobce této žádosti vyhověl, avšak jakmile závoru zvedl, ucítil prasknutí v zádech a nemohl se narovnat. Vyhledal proto lékaře, který usoudil, že jde o ischiatické potíže a uznal žalobce práce neschopným. Po 9 dnech nastoupil žalobce práci, hned prvního dne dostavily se však u něho znovu prudké bolesti a v MÚNZ v Ostravě bylo zjištěno, že jde o výhřez meziobratlové ploténky. Žalobce se podrobil operaci, léčil se a teprve dne 6. 4. 1959 znovu nastoupil práci. Následky tohoto poranění projevují se u něho dosud.

Žalobce se domáhal u okresního soudu v Ostravě proti žalovanému podniku náhrady škody způsobené mu tímto pracovním úrazem.

Žalovaný podnik navrhl zamítnutí žaloby, a to jednak z toho důvodu, že k poškození zdraví žalobce došlo při provádění takových pracovních úkonů, které nespádaly do jeho vlastní pracovní náplně a k nimž tedy nebyl povinen, jednak i proto, že u žalobce byly již dříve zjištěny degenerativní změny na meziobratlových plotýnkách tuberkulosního původu a v důsledku těchto změn byl jeho organismus náchylný k výhřezu meziobratlové ploténky, takže stačil sebemenší popud k tomu, aby k tomuto porušení zdraví došlo. Proto žalovaný podnik považoval žalobcovo zhoršení zdravotního stavu za následek jeho dřívější choroby a odmítl mu proto poskytnout odškodnění podle zákona č. 58/1956 Sb.

Okresní soud v Ostravě rozhodl o žalobě žalobcově na náhradu škody tak, že žalobu zamítl. Provedl důkaz znalcem odborným lékařem pro ortopedii, který ve svém posudku vyslovil názor, že není dán úrazový děj, protože zjištěné poškození zdraví žalobce vzniklo určitou pracovní činností a nikoli dějem, který by bylo možno kvalifikovat jako děj úrazový. Podle jeho názoru výhřez meziobratlové ploténky nutno považovat podle současného stavu lékařské vědy za úrazovou záležitost jednofázovou; může vzniknout i bez úrazu na podkladě degenerativních změn na páteři. Poukázal na to, že pracovní činnosti, které mohly být považovány za úrazové, jsou jako odškodnitelné vyjmenovány v seznamu chorob z povolání. U takových chorob však dojde zákonitě po určité době k určitému poškození zdraví. Naproti tomu zvednutí břemene kolem 60 kg nevyvolá u zdravého člověka výhřez meziobratlové ploténky, k němuž může dojít za určité predispozice. V doplňujícím posudku znalec pak vyslovil, že zvedání břemene bylo v daném případě „příčinou vedlejší, i když příčinou, která to vyvolala“. Hlavní příčinou byl chorobný stav - degenerativní změny na meziobratlových ploténkách tuberkulosního původu, na jehož podkladě určitá pracovní činnost vyvolala výhřez meziobratlové ploténky.

Na podkladě toho znaleckého posudku dospěl okresní soud k závěru, že v daném případě chybí hlavní předpoklad odpovědnosti žalovaného podniku, totiž příčinná souvislost mezi pracovním úkonem žalobce a vzniklou škodou.

Krajský soud v Ostravě rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, avšak s jiným odůvodněním, než okresní soud. Shledal sice příčinnou souvislost mezi zhoršením zdravotního stavu žalobce a jeho pracovním úkonem při zvedání závory, avšak dospěl k závěru, že škodná událost nepůsobila, jak je charakteristické u pracovních úrazů, ani zevně ani mechanicky, a že stav žalobcův je proto třeba nazvat onemocněním a nikoli úrazem. Vzhledem k chorobným změnám v organismu žalobce, u něhož predispozice k výhřezu meziobratlové ploténky byla již dána, bylo by došlo k poškození zdraví i při jiných, třeba nepracovních úkonech, a naopak by vůbec k této poruše zdraví nemuselo dojít, kdyby se byl žalobce určitých úkonů vyvaroval.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti generálního prokurátora, že rozsudkem krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Podle § 1 zák. č. 58/1956 Sb. odpovídají podniky za škody, způsobené zaměstnancům na zdraví úrazem, který se přihodil v přímé souvislosti s výkonem jejich zaměstnání.

Je nesporné, že v daném případě došlo k poškození zdraví žalobce v přímé souvislosti s výkonem jeho zaměstnání. Žalobce, když v okamžiku úrazu pomáhal zámečníkovi při opravě závory zamezující volný vstup do závodu, konal práci v zájmu podniku, která současně souvisela s výkonem jeho zaměstnání strážného. Proto právem soudy o této přímé souvislosti s výkonem žalobcova zaměstnání neměly pochybnosti.

Pojem pracovního úrazu není v zákoně č. 58/1956 Sb. /1/ ani v jiném zákonném ustanovení vymezen. Praxí a judikaturou byl pojem pracovního úrazu vymezen tak, že se jím rozumí porušení zdraví, které bylo zaměstnanci způsobeno v přímé souvislosti s výkonem jeho zaměstnání nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů.

Toto zevní působení, označované též jako úrazový děj, je významným kritériem, bez něhož by nemohlo jít o úraz a kterým je odlišen úraz od samostatného onemocnění. Půjde zpravidla o takovou událost, která vyvolá u postiženého subjektivní potíže, které mu nedovolují pokračovat v obvyklé práci nebo jen s určitými potížemi, nebo jej dokonce z práce vyřazují. I když sice zdánlivě chybí zevní faktor úrazového děje, může jít o úrazový děj i v případech náhlého poškození zdraví, které nastalo

při náhlém napětí sil, velké námaze, nezvyklém úsilí, kdy pracovní výkon přesahuje hranice obvyklé, každodenně vykonávané práce nebo je sice konán v hranicích obvyklé těžké práce, ale za nepříznivých okolností, anebo pohybuje se sice v hranicích obvyklé namáhavé práce, pro kterou však organismus pracovníka není přizpůsoben nebo na kterou svými schopnostmi nestačí.

Posuzováno z těchto hledisek nutno dojít v daném případě se zřetelem ke zjištěným okolnostem k závěru, že k poškození zdraví žalobce, který při zvedání konce závory zatížené těžkým závažím musel náhle napnout síly a vynaložit velké úsilí a který při tomto pracovním výkonu ucítil bolestivé prasknutí v zádech a musel následkem toho práce zanechat, došlo zevním působením, které bylo krátkodobé, náhlé a násilné. Byl tu tedy nepochybně úrazový děj jako základní podmínka existence pracovního úrazu.

I další základní znak úrazu, totiž poškození zdraví, je nepochybně dán, když u žalobce byl zjištěn výhřez meziobratlové ploténky.

Jde konečně o zodpovězení otázky, zda poškození zdraví žalobce a jím mu vzniklá škoda byly v příčinné souvislosti s úrazovým dějem. V tomto směru znalec lékař i krajský soud došly sice k závěru, že tu tato příčinná souvislost byla, dovozují však se zřetelem k tomu, že u žalobce nejméně od r. 1957 existovaly již degenerativní změny na meziobratlových ploténkách tuberkulosního původu a tím i dispozice k výhřezu ploténky, k němuž by bylo mohlo dojít kdykoli i bez úrazového děje, že úrazový děj byl jen vedlejší příčinou porušení zdraví žalobce, kdežto hlavní příčinou byly uvedené degenerativní změny na páteři (posudek znalce) a krajský soud dokonce usoudil, že porušení zdraví žalobce nemá charakter úrazu, poněvadž nebylo vyvoláno jednorázovým, náhlým, zevním, mechanickým působením, nýbrž má charakter nemocnici.

S tímto posouzením nelze souhlasit.

Bylo by v rozporu s intencí zákona č. 58/1956 Sb. chránit pracující před škodami z pracovních úrazů, kdyby byla z této ochrany vyloučena poškození zdraví vykazující všechny znaky pracovního úrazu jen proto, že u poškozeného existovala určitá predispozice, která spolupůsobila při vzniku poškození zdraví způsobeného úrazovým dějem. Existence určitého chorobného stavu, třeba latentního, nemůže vyloučit závěr, že mezi úrazovým dějem a jím vyvolaným následným chorobným stavem je přímá příčinná souvislost a že tedy vyvolání tohoto chorobného stavu bylo způsobeno jako jednou z hlavních příčin, které jej vyvolaly, pracovním úkonem, při jehož provádění k němu došlo. Na správnosti tohoto závěru nemůže ničeho měnit skutečnost, že na vznik poškození zdraví vyvolaného úrazovým dějem spolupůsobily i jiné vnitřní faktory, vrozené nebo získané, jež vyvolávají pro organismus neobvyklé podmínky, jak je tomu kupř. u dispozice vyvolané dříve vzniklým chorobným stavem.

Při splnění ostatních shora uvedených podmínek pro naplnění pojmu pracovního úrazu není tedy existence dříve vzniklého chorobného stavu, i když i on spolupůsobil ke vzniku poškození zdraví a následné škody, překážkou úspěšného uplatnění nároku z náhrady této škody podle § 1 zák. č. 58/1956 Sb.

V daném případě byl sice žalobce následkem degenerativních změn na páteři k výhřezu meziobratlové ploténky náchylný, avšak příčinou, která poškození zdraví a následnou škodu, jejíž náhrady se domáhá, jak znalec ve svém posudku výslovně konstatuje, přímo vyvolala, což odpovídá i tomu, jak se úraz u žalobce bezprostředně projevil, a tedy nepochybně jednou z hlavních příčin, byl pracovní úkon žalobcův - zvednutí závory dne 15. 8. 1958. Ostatně krajský soud sám ve svém rozhodnutí konstatuje, že by k poškození zdraví u žalobce nemuselo dojít, kdyby se byl určitých úkonů vyvaroval.

Odpovídá proto žalovaný podnik za škodu tímto pracovním úrazem způsobenou.

Jestliže krajský soud, vycházejí z nesprávného právního názoru, takto nárok žalobou uplatňovaný neposoudil, porušil zákon v ustanoveních § 1 zák. č. 58/1956 Sb. V témž směru porušil zákon i okresní soud.

1) *Srov. dnes zák. č. 150/1961 Sb.*